

UO`K: 631.856

**Ps-agro O`G`ITLARNI QORA KISHMISH NAVI HOSILDORLIGI VA SIFATIGA
TA`SIRI.**

J. D. Qarshiyev

assistant,

jurash423@gmail.com

A.S.Juraqulov

3- bosqich talaba,

juraqulov071@gmail.com

M.Sh.Abdullayeva

3- bosqich talaba

mamadiyorivamarjona@gmail.com

D.R. Amriddinova

3- bosqich talaba

amriddinovadilobar@gmail.com

*Sharof Rashidov nomidagi Samarqand Davlat Universiteti
Agrobiotexnologiyalar va oziq – ovqat xavfsizligi instituti.*

ARTICLE INFO

ABSTRACT:

ARTICLE HISTORY:

Received:10.04.2025

Revised: 11.04.2025

Accepted:13.04.2025

Ushbu maqolada Samarqand viloyati Payariq tumani tipik bo`z tuproqlari sharoitida uzumning qora kishmish navlari hosildorligi sifatiga Ps-agro o`g`itini N120K60 fonida maqbul me`yori berilgan.

KEYWORDS:

*Uzum, hosildorlik,
sifat, o`g`it me`yorlari,
tupidagi boshlar soni,*

Kirish. Dunyo miqyosida uzumning quritilgan kishmish navlari yalpi ishlab chiqarilishi bo`yicha barcha quritilgan mevalar orasida birinchi o`rinda turadi. Bugungi kunda dunyoda kishmish-mayiz ishlab chiqarish bo`yicha Turkiya (353,2

ming tonna) AQSH (332,8 ming tonna), Eron (122,6 ming tonna Gretsiya (72,9 ming tona) yetakchilik qilib kelmoqda. Ushbu mamlakatlarda uzum hosildorligini oshirish, uning yirik g`ujumli, bugungi kun bozor va eksport talablariga javob beradigan yangi navlarini ishlab chiqish bo`yicha ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. Dunyo bo`yicha kishmish mayiz ishlab chiqarishda yetakchilik qilayotgan mamlakatlarda uzumning urug`siz navlari hosildorligini oshirish imkonini beruvchi agrotexnika elementlarini, xususan tok tupini eng maqbul yuklamalarini navga ko`ra belgilash , sug`orish va o`g`itlashning tejamkor me`yorlarini belgilash kishmish mayiz ishlab chiqarish hajmini ananaviy texnologiyalarga nisbatan 1,2-1,5 barobarga oshirish imkonini bermoqda. Mamlakatimizda uzumning qora kishmish navlari keng tarqalgan ularning navga xos tup yuklamasi va o`g`itlash me`yorini qo`llash orqali kishmish mayiz ishlab chiqarish hajmini yanada oshirish va uni eksport bo`yicha jahonda egallab kelayotgan o`rnini yanada mustahkamlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Respublikamizda so`nggi yillarida uzumning yuqori hosildor kasallik va zararkunandalarga chidamli yangi nav va duragaylarini yaratish va yetishtirishning maqbul agrotexnologiyalarini ishlab chiqish bo`yicha keng qamrovli tadbirlar amalga oshirmoqda. Uzumning yaratilgan yangi nav va duragaylarining agrotexnik tadbirlarini takomillashtirish orqali hosildorlikni hamda respublikani kishmish-mayiz eksport salohiyatini yanada oshirishga erishish mumkin.

2017- 2021 yillarda O`zbekiston Respublikasining rivojlantirishning beshta ustuvor yo`nalishi bo`yicha Harakatlar strategiyasida “Qishloq xo`jaligini yanada rivojlantirish ayniqsa uzumlarni joylashtirish hisobiga ekin maydonlarini yanada optimallashtirish“ masalalari muhim vazifa qilib belgilangan. Bu borada uzumning

qora kishmish navlarining tok tupi yuklamasi va mineral o'g'itlar me'yorini aniqlash bo'yicha ilmiy- tadqiqot ishlarini kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

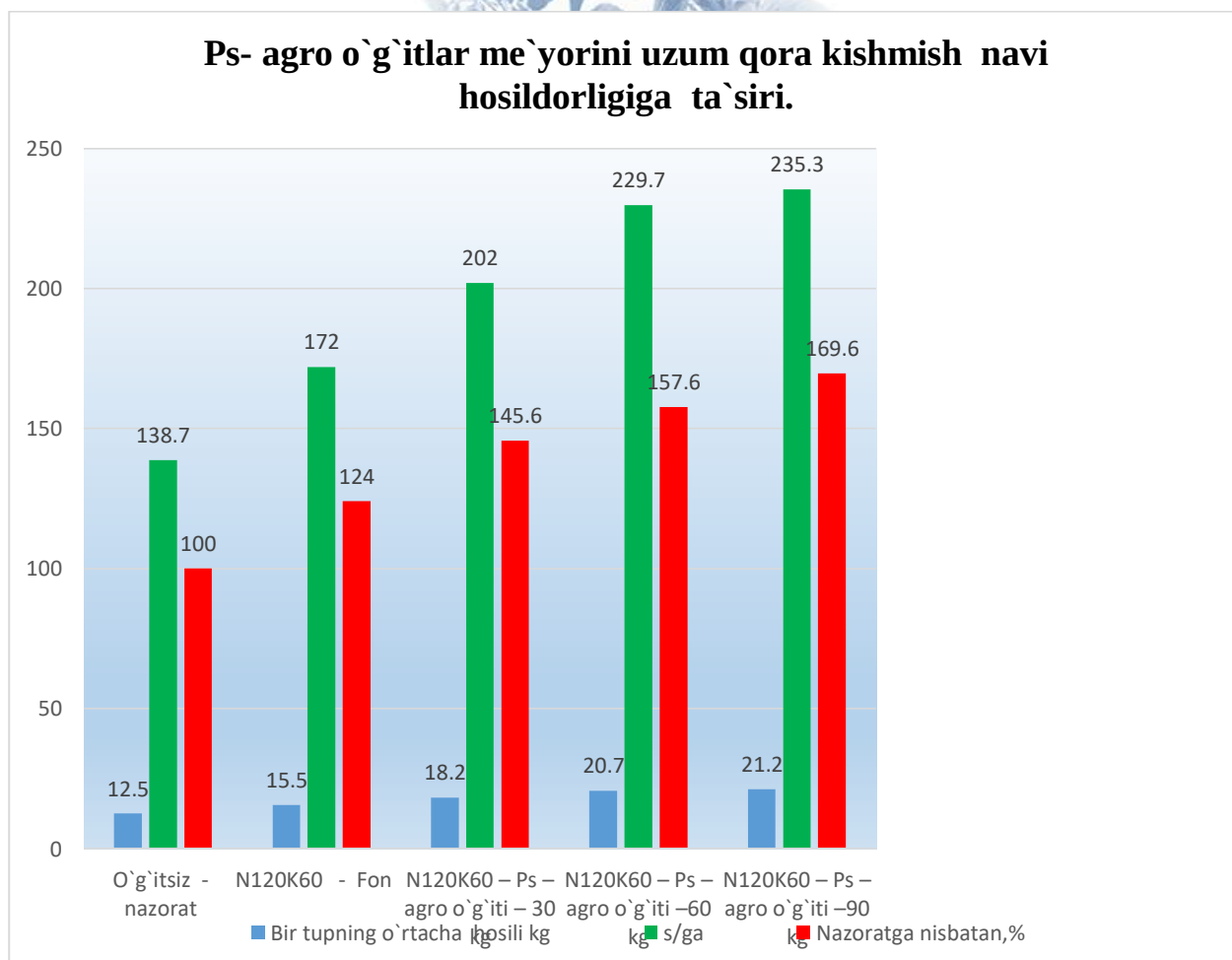
Tadqiqot uslubi. Samarqand viloyati Payariq tumani tipik bo'z tuproqlari sharoitida uzumning qora kishmish istiqboli navi hosildorligi va hosil sifatini oshirish uchun eng maqbul tok tupi yuklamasi va mineral o'g'itlash me'yorini aniqlashdan iborat.

Tajriba sxemasi.	
1	O'g'itsiz - nazorat
2	$N_{120}K_{60}$ - Fon
3	$N_{120}K_{60}$ – Ps – agro o'g'iti – 30 kg
4	$N_{120}K_{60}$ – Ps – agro o'g'iti – 60 kg
5	$N_{120}K_{60}$ – Ps – agro o'g'iti – 90 kg

Tajribalar X.Ch. Bo'riev, N.Sh. Enileev, va boshqalar tomonidan ishlab chiqilgan “ Mevali va rezavor mevali o'simliklar bilan tajribalar o'tkazishda hisoblar va fenologik kuzatuvlar metodikasi” (Н.И.Рябоваб В.Л. Витковскийнинг Изучение сортов винограда Н.Н. Простосердовнинг Изучение винограда для определения его использования nomli uslubiy adabiyotlarida keltirilgan tavsiya va uslublar bo'yicha o'tkazilgan. Uzumning tarkibidagi qandlilik miqdori (ГОСТ 271198-87(СТСЭВ 5622-86). Виноград свежий ю Методы массовой концентрации сахаров) uslubiy asosida aniqlangan. Tadqiqot natijalarining statistik

tahlili (Excel 2019 va statistica 10 for Windows kompyuter dasturlarida, 0,95% ishonchlilik oralig'i bilan B. A. Dospexov ko'rsatilgan uslub bo'yicha hisoblangan.

Olingan natijalari va ularning muhokamasi. Tajribamiz natijalariga ko'ra turli fosforli o'g'it me'yorlarni o'rganganimizda, o'simlik rivojlanishi, o'sishi, hosildorlik, hosil sifatiga turlicha ta'sir ko'rsatdi. Bunda o'g'itsiz nazorat variantimizga solishtirganda qolgan variantlari hosildorligi ko'payishi kuzatildi. Tadqiqotimizda Fon sifatida azotli va kaliyli o'g'itlari olindi. Fon variantimizda $N_{120}K_{60}$ - Fon me'yori qilib olindi. Shunga ko'ra qolgan variantlarimizda fosforli o'g'it me'yori oshirib borildi. Bunda quyidagicha natijalari olindi.

Ps-agro o'g'itlar me'yorini oshishi bilan uzum qora kishmish navi hosildorligi quyidagicha bo'ldi. Bunda o'g'itsiz - nazorat variantimizda o'g'it berilmaganda, bir tupning o'rtacha hosili 12.5 kg, 138,7 s/ga hosildorlik olindi, $N_{120}K_{60}$ - Fon variantimizda bir tupning o'rtacha hosili 15.5 kg, hosildorlik 172,0 s/ga, $N_{120}K_{60}$ – Ps – agro o'g'iti – 30 kg variantimizda bir tupning o'rtacha hosili 18.2kg, hosildorlik 202,0 s/ga, $N_{120}K_{60}$ – Ps – agro o'g'iti –60 kg variantimizda bir tupning o'rtacha hosili 20.7 kg, hosildorlik 229.7 s/ga, $N_{120}K_{60}$ – Ps – agro o'g'iti –90 kg variantimizda bir tupning o'rtacha hosili 21.2 kg, hosildorlik 235.3 s/ga hosildorlik olindi. Mineral o'g'itlar hisobiga olingan qo'shimcha hosil quyidagicha mos ravishda 124.0; 145.6; 157.6; 169.6 foizni tashkil etdi. (1-jadval)

XULOSA

Xo'raki qora kishmish navidan yuqori va sifatli hosil olish uchun oltingugurt saqllovchi Ps-agro o'g'itini $N_{120}K_{60}$ fonida gektariga 90 kg P_2O_5 me'yorida qo'llash tavsiya etiladi. Bu me'yor orqali qora kishmish uzum navini yetishtirishda iqtisodiy samaradorlikni taminlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Bo`riev.Ch., Enileev N.Sh., va boshqalar tomonidan ishlab chiqilgan << Mevali va rezavor mevali o`simliklar bilan tajribalar o`tkazishda hisoblar va fenologik kuzatuvlar metodikasi>>
2. Davenport, J. R., and C. Jones.2016. Comparison of foliar- and soil-applied phosphorus fertilizer in wine grape.Crops & Soils49 (4):30–2. doi:10.2134/cs2016-49-0407.
3. Fayziyev.J.N, Kurbonova.S.A, -THE EFFECT OF MINERAL FERTILIZERS ON THE YIELD AND IMPROVING QUALITY OF SEEDLESS VARIETIES OF GRAPES / Journal of Hunan University (Natural Sciences.) March 2022. Vol. 49. No. 03.p-430-443.
4. Kandyli, P. Grapes and their derivatives in functional foods. Foods 2021, 10, 672.
5. Khaitov, M., Rasulov, I., & Karshiyev, J. (2024). TECHNOLOGY AND METHODS OF PROPAGATION OF FRUIT SEEDLINGS. *Science and innovation*, 3(D9), 276-279.
6. Xayitov, M. A., Qarshiyev, J. D., Yoqubov, S. M., & Narzullayev, B. A. (2023). UZUMNING QORA KISHMISH NAVI TUPIDAGI BOSHLAR SONI VA ULARNING ORTACHA OGIRLIGIGA PS-AGROO`G`ITLAR MEYORINING TASIRI. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(10), 187-191.
7. Qarshiyev, J. D., Xoshimov, U. A., Egamberdiyev, A. O., O`rozboyeva, R. Z., & Abdumalikova, S. U. (2024). ISITILMAYDIGAN ISSIQXONA SHAROITIDA EKILADIGAN SHIRIN QALAMPIR NAVLARI. *Central Asian Journal of Academic Research*, 3(1), 184-188.